

**AYLANMA MABLAG'LAR VA ULARNING AYLANISHINI
TEZLASHTIRISH YO'LLARI.**

Denov Tadbirkorlik va pedagogika instituti

2-kurs iqtisodiyot yo'nalishi talabasi

Toshtemirova Muxlisa Davronbek qizi

Tel-(998) 942020603

Email-muxlisatoshtemirova2@gmail.com

Annotatsiya:Ushbu maqolada aylanma mablag'lar va ularning tamoyillari va shartlari aks ettirilgan.Aylanma vositalar haqida ham asosiy ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar:Aylanma mablag'lar,aylanma vositlar,kredit, kreditga layoqatlilik,korxonona.

Aylanma vositalar (mablag'lar) – korxonona (xo'jalik)ning xo'jalik faoliyatini moliyalash uchun foydalanadigan pul mablag'lari; Aylanma vositalar aylanma ishlab chiqarish fondlari va muomala fondlaridan tashkil topadi. Aylanma ishlab chiqarish fondlari ishlab chiqarish jarayonida bir marta ish-tirok etadi, har bir ishlab chiqarish davrida butun-lay iste'mol qilinadi, o'z natural sha-klini o'zgartiradi, uning qiymati yetish-tirilayotgan mahsulotga to'liq o'tadi va mahsulot sotilishi bilan pulga aylanadi (xom ashyo, materiallar, kelgusi davr xa-rajatlari, arzon baho anjomlar va boshqalar).Muomala fondlari – mahsulotning korxonadan chiqib to sotilishiga qadar muomala jarayonida band bo'lgan vo-sitalar (sotuvga chiqariladigan tayyor mahsulot qiymati, kassadagi naqd pul mablag'lari va bankdagi hisobvaraqsaga turgan mablag'lar). Aylanma fondlarning muomala fondlari bilan bi-rikishi iqtisodiy jihatdan asosli bo'lib, mablag'larning muomala va ishlab chiqarish sohalarida taqsimlanishini nazorat etishga imkon beradi.Aylanma vositalar hosil bo'lish manbalariga ko'ra korxonaning o'z Aylanma vositalar ga va qarzga olingan (jalb qilingan) Aylanma vositalar ga bo'linadi. Korxonaning o'zA.v. yillik moliya re-jasiga muvofiq ishlab chiqarish zaxiralari, tu-gallanmagan ishlab chiqarish, tayyor mahsulot zaxi-ralari barpo etish uchun zarur bo'lgan minimal ehtiyojlar asosida belgila-nadi. Korxonona o'z Aylanma vositalar ining rejasidagi summasi normativ deb ataladi. Kat-ta daromad oladigan korxonalar katta miqdorda

o'z Aylanma vositalar fondini barpo etadi. Qarzga olingan Aylanma vositalar mablag'larga bo'lgan vaqtinchalik ehtiyojlarni qondirishga mo'ljallanadi. Bankdan kredit olish va passivlarning ayrim turlari (kredi-torlik qarzdorligi va boshqalar) dan foydalanish hisobiga hosil qilinadi. Aylanma vositalar dan 239samarali foydalanganlikning muhim ko'rsatkichi – ularning aylanuvchanli-gi, ya'ni Aylanma vositalar ning aylanish soni va bir aylanishning kun hisobidagi davri-dir. Aylanish soni mahsulotni sotishdan olingan yillik tushumni Aylanma vositalarning o'rtacha yillik qiymatiga bo'lish yo'li bilan topiladi. Aylanma vositalar ning aylanuvchanligini tezlash-tirish xalq xo'jaligida katta ahamiyatga ega. Chunki bu holda Aylanma vositalar ga bo'lgan ehtiyoj kamayadi,

Aylanma mablag'larni tashkil qilishda bank kreditining roli
Iqtisodiyot tarmoqlarini rivojlantirish va shu asosda bozoz iqtisodiyotiga boshchiqma-bosqich o'tib borishda aylanma mablag'lar muhim o'rin tutadi. Hozirgi kunda O'zbekistonda [iqtisodiyotni rivojlantirish](#), pul muomalasini barqarorlashtirish rivojlantirish va uni takomillashtirishdan iborat. Islab chiqarishni yo'lga qo'yish va uning samaradorligini oshirish, xom ashyo materiallar, yoqilg'I, energiya va boshqa resurslardan to'g'ri foydalanish, ularni ishlab chiqarishda qo'llash, iqtisodlilik [taoyiliga rioya qilish](#), material xarajatlarini kamaytirish, arzon lekin sifatli materialni ishlab chiqarishda qo'llash yo'li bilan amalga oshirishi mumkin. Shuni takitlashimiz lozimki, ishlab chiqarishni tashkil qilish va uning Samaradorligini oshirish avvalam bor aylanma mablag'lardan to'g'ri foydalalanishga bog'liq.

II. bob. Mijozning kreditga layoqatliligi va uni baholash ko'rsatkichlari

2.1 Mijozning kreditga layoqatliligi va uni baholashning manbalari

Kreditga layoqatlilik – bu mijozning moliyaviy faolyatiga har tomonlama berilgan bah obo'lib u qarz oluvchining so'ralayotgan kreditni ([asosiy qarz](#) summasi va u bo'yicha fondlarni) o'z vaqtida qaytarish va boshqa qarz majburiyotlarini to'lay olish qobilyatini ko'rsatadi. Bozor iqtisodiyoti sharoitida xo'jalik subaktlarining banklar faolyatining tijoratlashuvi yuzoga keladi. Keyingi yillarda turli korxonalar qaysi, mulkchilik shakliga asoslanganiga qaramasdan iqtisodiy jihatdan mustaqil bo'lgan korxonalarda qo'shimcha pul mablag'lariga ehtiyoj yuzaga keladi va bu ehtiyoj zarur bo'lgan bank kreditlari hisobidan qoplanishi mumkin.

2.2 Mijozning kreditga layoqatliligini baholash ko'rsatkichlari

Mijozning moliyaviy ahvoli baholashda aniq bir xulosoga kelish uchun kreditga layoqatlilikning asosiy ko'rsatkichlariga qo'shimcha [sifatda kreditga](#)

layoqatlilikning qo`shimcha ko`rsatkichlari tahlil qilinadi. Korxonaning kreditga layoqatliligini qo`shimcha ko`rsatkichlari asosan mijozning aylanma aktivlari holotini yanada chuqurroq tahlil qilishni ko`zda tutadi. Ma`lumki qisqa muddatli kreditlar xo`jalik sub`ektlarining aylanma aktivlarga beriladi. Shuning uchun mijozning kreditni o`z vaqtida bankka qaytara olishqobilyati ham uning aylanma aktivlaridan foydalanishdagi samaradorlik darajasiga qarab belgilanadi. Xo`jalik sub`yektlari aylanma aktivlardan qanchalik yuqori bo`lsa, kreditdan foydalanish samarasi va uni o`z vaqtida bankka to`lash imkoniyoti shunchalik yuqori bo`lishi mumkin. Aylanma mablag`larning. Samaradorlik ko`rsatkichlaridan [biri bu](#) aylanma aktivlarning aylanish koeffitsiyenti hisoblanadi. Aylanma mablag`larning aylanish koeffitsiyenti (KI) joriy aktivlarning aylanish tezligi va aktivlarga qo`yilgan mablag`larning pul mablag`lariga aylanish mablag`lari necha marta aylanganligini ifodolaydi. Realizatsiya qilingan mahsulot hajmi

Kob=

Aylanma mablag`larning o`rtacha xonologik qoldigi Kob.ni hisoblash aylanishini prognozlash va kreditlash muddatini aniqlashga imkon yaratadi. Aylanma aktivlarning aylanish koeffitsiyenti aylanma aktivlarning harakati tezligini ifodolaydi va tahlil [qilayotgan davrda mahsulotni](#) sotishdan tushumlarning cheklanishi hamda aylanma aktivlarning o`rtacha qiymatini hisoblab borishga imkon yaratadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda hozirgi kunda aylanma mablag`lar korxonaning asosiy qismi hisoblanadi. Uzluksiz ishlab chiqarishini ta`minlash uchun asosiy ishlab chiqarish fondalaridan tashqori mehnat quruli va materiallar resurslar ham kerak bo`ladi. Ishlab chiqarish vositalari bi;an birgalikda mahsulot ishlab chiqarishda qatnashadi va uning qiymatini belgilaydi. Korxonaning etarli miqdordagi aylanma mablag`larning korxonaning normal ishlashining asosiy omillaridan birdir va bozor iqtisodiyotining asosiy shartidir . Shuning uchun korxonada asosiy Shartidir. [Shuningdek](#), aylanma mablag`lardan foydalanishni boshqarish ham asosiy shart hisoblanadi. Aylanma mablag`larning iqtisod qiluvchi va ularni boshqaruvchishart sharoitlarini tashkil etish bir qator ijobiy samarolarni beradi. O`zining va bosh qalarning aylanma mablag`laridan samolari foydalanuvchi korxonaning rasional iqtisodiy ko`rsatkishga erishini mumkin. Shuning uchun ham bu mavzuni ilmiy jihatdan o`rganish juda ham aktuoldir.

Foydalanilganadabiyotlar

1. O`zbekiston Respublikasining banklar va banklar faoliyati to`g`risidagi qonun Tashkent-1996.
2. Ozbekiston Respublikasi Markaziy bank faoliyati to`g`risidagi qonuni. Tashkent – 1995
3. O`zbekiston Respublikasi Prezidentning « Kichik va o`rta tadbirkorlikni rivojlantirishga oud qo`shimcha – chora tadbirlar tog`risidagi farmoni. [Toshkent](#) 1997